

TERJEMAHAN, KESAHAN DAN KEBOLEHPERCAYAAN *MARITAL COMMUNICATION INVENTORY (MCI)*

Mohd Hatta Othman

Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600, Bangi, Malaysia

Ku Suhaila Ku Johari

Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia
43600, Bangi, Malaysia

Salleh Amat

Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600, Bangi, Malaysia

Corresponding Author's Email: kaunselor87@yahoo.com

Article history:

Received : 16 November 2022

Accepted : 23 December 2022

Published : 27 December 2022

ABSTRAK

Kajian ini bertujuan menentukan kesahan dan kebolehpercayaan Soal Selidik *Marital Communication Scale (MCI)* oleh Bienvenu (1970). Kajian ini berbentuk tinjauan dengan menggunakan soal selidik. Keseluruhan soal selidik ini mengandungi 46 item. Seramai tujuh orang pakar terlibat dalam proses kesahan kajian ini. Manakala, untuk mendapatkan nilai pekali kebolehpercayaan soal selidik, seramai 33 klien individu berkahwin terlibat di Pejabat Kaunseling, Majlis Agama Islam Negeri Sembilan Daerah Port Dickson. Hasil kajian menunjukkan Soal Selidik ini mempunyai tahap kesahan yang tinggi iaitu dengan indeks pekali .86 berdasarkan persetujuan pakar. Manakala nilai pekali kebolehpercayaan Cronbach's Alpha bagi keseluruhan item adalah .80. Sehubungan dengan itu hasil dapatan kajian, beberapa implikasi dan cadangan telah dikemukakan.

Kata kunci: Terjemahan, kesahan, kebolehpercayaan, *Marital Communication Inventory (MCI)*

TRANSLATION, VALIDITY AND RELIABILITY OF MARITAL COMMUNICATION INVENTORY (MCI)

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the validity and reliability of Bienvenu's (1970) Marital Communication Scale (MCI) Questionnaire by Bienvenu (1970). The study was conducted in the form of a survey using a questionnaire. The whole questionnaire contains 46 items. A total of seven experts were involved in the validity process of this study. In order to determine the reliability coefficient of the questionnaire, a total of 33 clients of married clients were interviewed in the Counseling Office, Negeri Sembilan Islamic Religious Council of Negeri Sembilan in Port Dickson district. The results showed that the questionnaire has a high validity with a coefficient index of .86 based on expert consent. The value of reliability coefficient Cronbach's alpha for the whole item is .80. In this context, the results of the study, several implications and recommendations were presented.

Keywords: *Translation, validity, reliability, Marital Communication Inventory (MCI)*

PENGENALAN

Komunikasi adalah satu medium asas percakapan dan tingkah laku antara individu dengan individu yang lain. Menurut Katerine Miller (2005); Soffizan Abd Rahman (2016) komunikasi merupakan proses sosialisasi individu dengan penggunaan simbol-simbol untuk mencipta dan mentafsir makna dalam lingkungan individu. Ini diinterpretasikan dalam dua bentuk sama ada secara lisan atau bukan lisan. Menurut Lavner (2016) berpendapat bahawa komunikasi merupakan peranan yang sangat penting dalam hubungan. Komunikasi merupakan pemudahcara untuk membuat keputusan, menyelesaikan masalah, berbincang dan mencapai persetujuan. Komunikasi yang baik akan menghindarkan dari perselisihan faham dan konflik manakala kurang komunikasi pula boleh membawa kepada tekanan dalam perkahwinan dan boleh mencetus pergaduhan. Dreikurs (1959) komunikasi yang berlaku disebabkan pelbagai punca yang mengundang kepada perselisihan antara suami isteri. Komunikasi dalam perkahwinan difahamkan berdasarkan persepsi setiap pasangan tentang matlamat dan niat pasangannya untuk hubungan tersebut.

Beberapa teori konflik (contohnya teori sistem dan teori tingkah laku) mencadangkan bahawa masalah komunikasi adalah komponen utama konflik. Seperti yang dinyatakan sebelum ini, Teori Sistem Ruben (1978) mencadangkan bahawa konflik terhasil daripada kerosakan dalam komunikasi antara pasangan. Penyelidikan terdahulu menunjukkan bahawa pasangan yang tidak berpuas hati mempunyai lebih banyak masalah komunikasi berbanding pasangan yang berpuas hati adalah konsisten dengan Teori Sistem. Menurut Christensen &

Shenk, (1991), teori tingkah laku juga mencadangkan konflik berpunca daripada masalah komunikasi antara pasangan.

Komunikasi juga berkaitan dengan aspek hubungan intim yang lain. Jourard (1971) menerangkan kesan komunikasi yang kuat terhadap pelbagai aspek hubungan pasangan. Tahap pendedahan diri yang rendah boleh memberi kesan negatif terhadap perhubungan. Sebagai contoh, Jourard menjelaskan bahawa kegagalan untuk mendedahkan maklumat boleh menjejaskan individu secara serius dari segi emosi dan fizikal. Khususnya, jika pasangan tidak mendedahkan maklumat, ketidakpuasan hati dan kemungkinan penamatan hubungan boleh berlaku. Walau bagaimanapun apabila individu mendedahkan, mereka lebih berpuas hati, lebih komited, dan mengalami cinta yang lebih besar untuk pasangan (Sprecher & Hendrick, 2004). Jika individu bersedia untuk mendedahkan kepada pasangan mereka, hubungan itu mungkin lebih berkemungkinan untuk diteruskan. Ledermann et al. (2016), mencadangkan bahawa komunikasi yang diperbaiki boleh mencegah daripada perselisihan dalam rumah tangga. Komunikasi membuka ruang untuk perbincangan mengenai keperluan masing-masing, ketidakpuasan hati, masalah yang belum selesai dan pencapaian matlamat dalam perkahwinan.

Pengkaji dalam bidang kaunseling dan komunikasi perkahwinan iaitu Gottmann dan Silver (2000), mendapati bahawa perbalahan dalam perkahwinan berpunca daripada komunikasi negatif yang wujud antara pasangan. Antara komunikasi negatif yang didapati mempunyai elemen negatif ialah kecenderungan pasangan untuk menegur dengan kasar, mengkritik sikap dan personaliti pasangan, memanggil pasangan dengan panggilan yang buruk, membuat gurauan yang menjengkelkan, menghina pasangan, bersikap defensif, enggan bercakap, tidak dapat mengawal emosi dengan baik, enggan memaafkan kesalahan, tidak mahu memperbaiki perhubungan dan memfokuskan memori buruk dalam perkahwinan.

Seterusnya kajian yang dijalankan oleh Bell (1987) dalam Stinnett, et al (1991) menunjukkan persefahaman sikap di antara pasangan suami isteri secara tidak langsung akan mempengaruhi hubungan perkahwinan. Justeru itu, dapat dilihat bahawa komunikasi turut memainkan peranan yang penting dalam mempengaruhi perhubungan antara pasangan suami dan isteri sekaligus turut memberi kesan kepada tahap perhubungan perkahwinan. Komunikasi yang jelas, tepat dan jujur akan menghasilkan perhubungan yang positif manakala perhubungan yang mempunyai komunikasi yang tidak jelas, kurang tepat dan tidak jujur secara langsung akan menghasilkan perhubungan perkahwinan yang negatif.

Berdasarkan kepada kajian Ogolsky dan Bowers (2013) dan Wheeler, Updegraff, & Thayer, (2010) mendapati komunikasi yang baik antara suami dan isteri kebiasaannya kurang berhadapan dengan konflik dalam rumah tangga mereka. Kajian lain seperti kajian Hsueh et al., (2012) dan Wood et al., (2014) mendapati banyak keluarga dalam kalangan tidak mampu melaporkan memiliki hubungan yang lebih baik, lebih kukuh dan memuaskan hasil dari komunikasi yang baik dalam hubungan. Ini jelas menunjukkan, konflik tidak mungkin akan berlaku sekiranya komunikasi antara pasangan positif tanpa melibatkan sebarang

tingkahlaku buruk seperti mudah marah, stress serta kemurungan. Manakala kajian oleh Onsy & Amer (2014) mendapati pasangan di Mesir mempunyai kurangnya masa bersama dan kurang berkomunikasi menjadi punca kepada konflik rumah tangga. Manakala Kajian di barat oleh Ogolsky & Bowers (2013) juga melaporkan hasil kajian yang sama seperti Mesir, namun sebagai tambahan komunikasi yang terhad dan mempunyai sokongan yang tidak konsisten adalah faktor utama sebagai prediktor kualiti perkahwinan. Berbeza dengan kajian di Jepun, berdasarkan kajian Kline et.al (2012), konsep komunikasi secara berbincang dan mendengar tidak semestinya membantu dalam mengekalkan kualiti perkahwinan yang baik. Konsep ini lebih kepada “silent is better” antara mekanisme terbaik dalam mengatasi masalah dalam rumah tangga. Justeru, ciri-ciri komunikasi bergantung juga kepada budaya setempat.

Seterusnya Suzana Mohd Hoesni et al.,(2020) mengkaji hubungan antara kebimbangan komunikasi pasangan dan kepuasan perkahwinan. Dapatan kajian mendapati bahawa kebimbangan komunikasi yang berlaku dengan pasangan adalah faktor penting dan perhatian yang perlu diambil. Hasil kajian juga mendapati bahawa terdapat enam aspek utama kebimbangan berkomunikasi dengan pasangan adalah apabila individu sanggup menyelesaikan masalah sendiri daripada berbincang dengan pasangan, teragak-agak memulakan perbualan yang panjang tentang apa yang berlaku dalam kehidupan, menahan apa yang ingin yang diucapkan walaupun dalam keadaan santai, kurang selesa memulakan perbualan yang mendalam dengan pasangan, sukar memulakan perbualan yang mesra dengan pasangan dan akhir sekali kurang cenderung memulakan perbualan santai dengan pasangan. Keenam-enam aspek tersebut menunjukkan ciri-ciri komunikasi yang tidak bebas dan tidak terbuka serta sentiasa berhati-hati apabila berkomunikasi dengan pasangannya.

Hasil daripada penelitian kajian lepas, didapati masalah komunikasi menyumbang kepada ketidakfungsian hubungan dalam kalangan pasangan suami isteri. Komunikasi mencerminkan cara berfikir dan apabila pasangan boleh bercakap antara satu sama lain tentang corak ini, adalah mungkin bagi mereka untuk menjelaskan maksud pemikiran mereka dan bagaimana mereka boleh mempengaruhi pasangan mereka serta bagaimana pasangan mereka bertindak balas (Baucom et al., 2011). ; Moazinezhad & Arefi, 2017; Keseluruhan & McNulty, 2017; Sher & Baucom, 2003; Yalcin & Karahan, 2007). Oleh itu, pasangan mungkin secara kognitif memasukkan pengetahuan ini ke dalam sistem kognitif mereka sendiri dan mengubah corak interaksi dan komunikasi yang tidak berfungsi (Ammari et al., 2016).ho

Menurut Teori Sistem Ruben (1978), konflik terhasil daripada kerosakan dalam komunikasi. Konflik adalah sebahagian daripada semua perhubungan dan oleh itu harus dianggap sebagai bahagian biasa perhubungan. Konflik adalah perlu untuk sebarang perhubungan mengalami pertumbuhan dan perkembangan. Kerana konflik adalah akibat daripada masalah komunikasi, cara terbaik untuk pasangan menyelesaikan konflik adalah melalui komunikasi. Selaras dengan Teori Sistem, Christensen dan Shenk (1991) melaporkan bahawa ketidakpuasan perkahwinan sering dikaitkan dengan masalah komunikasi.

Secara khusus, didapati bahawa pasangan yang tidak berpuas hati dengan hubungan mereka mempunyai kemahiran komunikasi yang lebih lemah daripada pasangan yang berpuas hati. Pasangan yang tertekan sering melaporkan bahawa mereka mengalami konflik kerana masalah komunikasi seperti tidak cukup bercakap antara satu sama lain (Schaap, Buunk & Kerkstra, 1988). Apabila pasangan menggunakan kaedah penyelesaian masalah yang merosakkan dan bukannya membina, mereka berkemungkinan menjadi tidak berpuas hati. Strategi yang merosakkan mungkin termasuk mengelakkan isu serta membincangkan isu dengan cara yang tidak berkesan seperti menjerit atau mendominasi pasangan. Contoh-contoh ini akan konsisten dengan pandangan sistem konflik (Zacchilli, Hendrick, & Hendrick, 2009).

Oleh itu, terdapat beberapa bukti yang menyokong Teori Sistem Konflik dalam hubungan percintaan. Pasangan yang tidak berpuas hati nampaknya mempunyai lebih banyak masalah komunikasi berbanding pasangan yang berpuas hati dengan hubungan percintaan mereka. Masalah komunikasi juga boleh mempengaruhi strategi tertentu yang digunakan pasangan apabila berhadapan dengan konflik (Zacchilli, Hendrick, & Hendrick, 2009).

PENYATAAN MASALAH

Kualiti perhubungan antara pasangan suami isteri semakin diuji keutuhannya kerana wujud kepincangan dalam trend masyarakat kini. Di negara ini, keruntuhan dan kepincangan institusi kekeluargaan makin membimbangkan dan merosot kerana menjadi fenomena biasa mudahnya berlaku perceraian dalam masyarakat. Antara isu-isu yang wujud dalam perhubungan suami isteri ialah isu komunikasi di mana pasangan gagal mendengar, menunjukkan corak komunikasi yang berbeza dan pasangan gagal dalam menyelesaikan masalah (Che Hashim Mat Said, 2006). Pasangan yang tertekan sering melaporkan bahawa mereka mengalami konflik kerana masalah komunikasi seperti tidak cukup bercakap antara satu sama lain (Schaap, Buunk, & Kerkstra, 1988). Apabila pasangan menggunakan kaedah penyelesaian masalah yang merosakkan dan bukannya membina, mereka berkemungkinan menjadi tidak berpuas hati. Strategi yang merosakkan mungkin termasuk mengelakkan isu serta membincangkan isu dengan cara yang tidak berkesan seperti menjerit atau mendominasi pasangan. Contoh-contoh ini akan konsisten dengan pandangan sistem konflik (Zacchilli, Hendrick & Hendrick, 2009). Pasangan yang tidak berpuas hati nampaknya mempunyai lebih banyak masalah komunikasi berbanding pasangan yang berpuas hati dengan hubungan percintaan mereka. Masalah komunikasi juga boleh mempengaruhi strategi tertentu yang digunakan pasangan apabila berhadapan dengan konflik (Zacchilli, Hendrick & Hendrick, 2009).

Kebanyakan hubungan perkahwinan yang berakhir dengan perceraian menunjukkan mereka mengalami kesusahan dalam hidup mereka sehingga salah satu pihak berisiko untuk menderita gangguan psikologi (seperti kemurungan dan kegelisahan) (Levinger & Huston, 1990). Ledermann dan Macho (2009) mendapati bahawa hubungan tekanan yang rendah dan komunikasi positif yang tinggi adalah penting dalam hubungan antara pasangan. Komunikasi antara

pasangan didapati mengundang kesan masalah perkahwinan kepada kualiti perkahwinan. Kajian tersebut disokong oleh Kristen P Mark & Kristen N Jozkowski (2013) yang telah mendapati bahawa kekurangan komunikasi bersama pasangan dan bersifat negatif mengakibatkan pasangan sentiasa berada dalam keadaan tertekan, konflik hubungan dan jarak psikologi dalam perhubungan. Selain itu, kajian daripada Ricardo Silva Santos Durañes et.al (2020) mendapati tahap gejala depresi dan ketidakselarasan perasaan dalam perkahwinan di kalangan wanita lebih tinggi berbanding lelaki. Menurutnya, komunikasi yang tidak berfungsi adalah faktor yang paling biasa untuk tekanan dan konflik dalam hubungan. Dapatan yang sama turut disokong dalam kajian oleh Nurhanisah Hadigunawan dan Raihanah Azahari (2016) bahawa sikap negatif seperti panas baran, keras kepala dan sukar berbincang antara sikap yang dikesan mendatangkan masalah dalam hubungan suami isteri.

Brandon Weiss, Justin A. Lavner dan Joshua D. Miller (2018) mendapati bahawa sifat psikopat suami dan isteri berkaitan dengan pengalaman afektif yang lebih negatif dan kurang positif semasa komunikasi antara pasangan dan tahap kepuasan perkahwinan yang lebih rendah, dan sifat psikopat suami yang dinilai oleh isteri dikaitkan dengan peningkatan kadar perceraian bagi 10 tahun berikutnya. Kajian dalam negara yang dijalankan oleh Siti Marziah Zakaria et al., (2019) bertujuan untuk mengkaji pengaruh gaya komunikasi dan penyesuaian hidup terhadap kualiti perkahwinan dalam pasangan suami isteri yang telah berkahwin antara satu hingga 10 tahun. Kajiannya mendapati pergolakan komunikasi pra perkahwinan dan perceraian bagi lima tahun pertama perkahwinan menunjukkan bahawa komunikasi negatif adalah sering dilaporkan mempunyai kaitan dengan perceraian.

OBJEKTIF KAJIAN

Objektif kajian ini adalah:

1. Menterjemah *Marital Communication Inventory (MCI)*
2. Mengenalpasti kesahan kandungan *Marital Communication Inventory (MCI)*.
3. Mengenalpasti analisis indeks kesahan kandungan (I-CVI dan S-CVI) *Marital Communication Inventory (MCI)*
4. Mengenalpasti kebolehpercayaan *Marital Communication Inventory (MCI)*.

METODOLOGI KAJIAN

Rekabentuk kajian ini ialah kajian kuantitatif. Kajian kuantitatif adalah satu kaedah kajian yang menginterpretasi maklumat atau data kajian dengan sistematik, logik dan empirikal (Creswell, 1994). Bahagian ini menghuraikan proses kajian yang mempunyai empat fasa utama, fasa I: menterjemah MCI, fasa II: menilai kesahan kandungan oleh pakar penilai dan fasa ke III: menilai indeks kesahan kandungan (I-CVI dan S-CVI) MCI dan fasa IV: menilai kebolehpercayaan MCI.

Fasa I: Terjemahan MCI

Pengkaji telah menjalankan proses terjemahan RPCS kerana inventori ini adalah dalam bahasa Inggeris. Inventori ini perlu diterjemahkan ke dalam bahasa Melayu bagi memenuhi keperluan linguistik dan budaya Malaysia. Pemilihan penterjemah merupakan aspek penting dalam proses terjemahan kerana ia menentukan kualiti terjemahan inventori yang dihasilkan. Penterjemah mempunyai syarat minimum kelulusan dan pengalaman melakukan terjemahan daripada sumber asal dan bahasa terjemahan, serta pemahaman yang kukuh tentang kedua-dua budaya (Brislin 1976; Sarah Waheeda Muhammad Hafidz, 2017; Linda Jamaludin, 2020). terjemahan setiap instrumen berdasarkan Sousa dan Rojjanasrirat (2011). Dalam kajian ini, pengkaji menggunakan empat orang penterjemah iaitu dua orang Guru Bahasa Inggeris dan 2 orang kaunselor berdaftar. Menurut Sousa dan Rojjanasrirat (2011), dalam penterjemahan instrumen kajian diperlukan dua orang pakar iaitu pakar bahasa dan pakar dalam bidang tersebut (dalam konteks psikologi dan pakar kaunseling). Setelah proses selesai, kesahan pakar dan kebolehpercayaan instrumen dilakukan.

Fasa II: Penilaian Kesahan Muka Dan Kandungan Oleh Penilai Pakar

Ada dua kaedah dijalankan iaitu kesahan muka soal selidik oleh pakar bidang dan kesahan kandungan oleh pakar bidang. Othman (2004) menyatakan enam hingga sembilan orang pakar memadai dalam membuat penilaian terhadap konstruk dan item kajian. Dalam kajian ini, pengkaji mendapatkan tujuh orang panel pakar untuk membuat kesahan. Soal selidik pakar panel untuk kesahan kandungan MCI dengan menganalisa setiap item yang mengandungi skala 4 mata yang bermula dari skala 1 (sangat tidak setuju) hingga skala 4 (sangat setuju). Keadaan ini boleh dianggap memiliki kesahan yang tinggi apabila majoriti skala pada tahap 3 hingga 4. Dalam menentukan kesahan soal selidik ini, jumlah skor pakar (x) yang diberikan dikira dan dibahagikan kepada jumlah skor sebenar (y) dan didarabkan dengan 100. Hasil keputusan adalah dalam bentuk peratusan (Sidek & Jamaludian 2005) sepertimana dalam Rajah 1. Kesahan kandungan soal selidik menurut pandangan pakar adalah tinggi sekiranya pekali kesahan .70 ke atas atau menghasilkan 70 peratus ke atas (Sidek Noah & Jamaludian Ahmad, 2005; Jamaludin Ahmad, 2002; dan Tuckman & Waheed, 1981).

$$\frac{\text{Jumlah skor pandangan pakar (x)}}{\text{Jumlah keseluruhan skor (y)}} \times 100 = \text{Skor Kesahan Kandungan}$$

Rajah 1: Formula Kesahan Kandungan Sidek & Jamaludin (2005)

Fasa Ke III: Menilai Indeks Kesahan Kandungan (I-CVI dan S-CVI) (MCI)

Bagi menentukan nilai persetujuan kesahan muka dan kesahan kandungan antara pakar dicapai, Indeks Kesahan Kandungan (*Content Validation Index, CVI*) digunakan. CVI mengambil kira purata penilaian dan tahap kesesuaian yang diberikan oleh pakar. Terdapat pandangan yang mencadangkan 0.78 dan ke atas bagi tiga pakar dan selebihnya (Polit & Beck, 2006). Nilai CVI yang diterima pakai ialah ≥ 0.83 (Lynn, 1986) kerana pengkaji melibatkan jumlah pakar adalah tujuh orang.

Jadual 1: Bilangan Pakar Dan Kesan Implikasi Ke Atas Penerimaan Potongan Skor CVI

Bilangan Panel pakar	Nilai Penerimaan CVI	Sumber Cadangan
Dua pakar	Sekurang-kurang 0.80	Davis (1992)
Tiga hingga lima pakar	Seharusnya 1	Polit & Beck (2006), Polit et al., (2007)
Sekurang-kurangnya enam pakar	Sekurang-kurang 0.83	Polit & Beck (2006), Polit et al., (2007)
Enam hingga lapan pakar	Sekurang-kurang 0.83	Lynn (1986)
Sekurang-kurangnya sembilan pakar	Sekurang-kurangnya 0.78	Lynn (1986)

Fasa IV: Menilai Kebolehpercayaan MCI

Kajian Fasa IV menjalankan kebolehpercayaan soal selidik MCI. Bagi memastikan soal selidik boleh diutuli dan mempunyai ketekalan yang baik maka ujian kebolehpercayaan MCI dijalankan. Asas bagi nilai kebolehpercayaan modul yang baik diambil daripada Kerlinger (1979) bahawa sesuatu soal selidik yang mempunyai nilai α (alpha) melebihi 0.6 pada aras signifikan .05 adalah penilaian yang baik. Dalam kajian ini, nilai kebolehpercayaan pula diperolehi melalui hasil data yang diperolehi selepas soal selidik tersebut diberikan kepada sampel untuk menjawabnya iaitu seramai 33 orang klien. Penganalisaan ini dilakukan dengan menggunakan ujian *Cronbach's Alpha*. Suatu alat ukuran itu boleh diterima pakai sekiranya nilai *standardized item alpha* yang diperolehi sekurang-kurangnya .50. Item-item yang bermutu dan signifikan sama ada secara keseluruhannya mahupun mengikut sub skala adalah item yang mempunyai nilai alpha (*alpha if item deleted*) kurang daripada nilai *standardized item alpha* (Sidek 2005).

INSTRUMEN, RESPONDEN DAN TEMPAT KAJIAN

Rekabentuk kajian yang dijalankan adalah berbentuk tinjauan terhadap nilai pekali kesahan dan kebolehpercayaan dengan menggunakan soal selidik. Kajian berbentuk tinjauan ini bertujuan untuk mencari kesahan kandungan item Soal Selidik MCI dan mencari nilai kebolehpercayaannya. Sidek dan Wan Marzuki (2007) dan Sidek (2005) menyatakan bahawa rekabentuk kajian tinjauan dengan menggunakan soal selidik ini selalunya dijalankan bertujuan untuk memberi penerangan yang sistematik mengenai fakta dan ciri-ciri sesuatu populasi atau bidang yang diminati secara fakta dan tepat. Alat kajian ialah soal selidik MCI yang telah diterjemah ke dalam bahasa Melayu oleh pakar bahasa.

Kajian ini dijalankan di Pejabat Kaunseling Majlis Agama Islam Negeri Sembilan (MAINS) Daerah Port Dickson. Dalam fasa I iaitu terjemahan MCI, terdapat tiga pakar bahasa dan seorang pakar bidang dalam konteks pakar dalam psikologi dan kaunseling. Dalam fasa II dan III, tujuh orang pakar yang terlibat dalam menentukan kesahan soal selidik ini. Pakar yang dipilih untuk menentukan kesahan soal selidik ialah lima orang pensyarah yang mahir dalam bidang Bimbingan dan Kaunseling Perkahwinan dan dua orang Kaunselor Berdaftar dan berpengalaman dalam kaunseling perkahwinan. Dalam fasa IV melibatkan seramai 33 orang individu berkahwin yang terdiri daripada klien-klien yang mendapatkan perkhidmatan kaunseling terlibat dalam menentukan kebolehpercayaan soal selidik ini.

DAPATAN KAJIAN

Menterjemah Marital Communication Inventory (MCI)

Kajian fasa I adalah melibatkan urusan penterjemahan menggunakan kaedah *back translation* dijalankan oleh Guru Bahasa Inggeris dan Bahasa Melayu serta kaunselor perkahwinan. Selepas membaiki soal selidik MCI seperti yang dicadangkan oleh panel pakar bahasa, soal selidik diedarkan kepada panel pakar untuk kesahan soal selidik.

Kesahan Kandungan Marital Communication Inventory (MCI)

Oleh itu bagi kesahan MCI adalah merujuk Jadual 2 yang menunjukkan penilaian setiap panel pakar terhadap kesahan kandungan MCI.

Data bagi kesahan kandungan dianalisis menggunakan kaedah deskriptif pengiraan kesahan kandungan yang dicadangkan oleh Tuckman dan Waheed (1981) yang didaptasi oleh Sidek dan Jamaludin (2005) nilai kesahan soal selidik melebihi 70 peratus dianggap soal selidik yang mempunyai kesahan yang baik. Secara keseluruhannya, nilai pekali kesahan soal selidik MCI adalah .90 dan telah mencapai tahap kesahan kandungan yang ditetapkan.

Jadual 2: Penilaian Panel Pakar

Bil.	Cara Pengiraan	Peratus	Nilai Pekali Kesahan	Purata keseluruhan Nilai Pekali Kesahan
1.	160/184 x 100	87	.87	
2.	167/184 x 100	91	.91	
3.	184/184 x 100	100	.100	84+.91+.100+.95+
4.	175/184 x 100	95	.95	.91+.68+.98 = .90
5.	168/184 x 100	91	.91	
6.	125/184 x 100	68	.68	
7.	180/184 x 100	98	.98	

Analisis Indeks Kesahan Kandungan (I-CVI dan S-CVI)

Dalam kajian ini, CVI dianalisis mengikut formula Polit & Beck (2006). Menurut Lynn (1985) dan Polit & Beck (2006) pengiraan kesahan kandungan berdasarkan CVI menerusi skala likert 4 mata ditukarkan kepada bentuk dikhotomi iaitu 1 adalah item yang dipersetujui dan relevan manakala 0 adalah item yang tidak dipersetujui dan tidak relevan. Nilai I-CVI (*Item Content Validity Index*) dikira berdasarkan nilai purata item yang dipersetujui oleh pakar. Setiap item akan mempunyai nilai I-CVI sebagai indikator samada item tersebut wajar dikekalkan atau digugurkan. Sekiranya pakar memilih skala mata 1 dan 2 maka nilai mata adalah 0 manakala sekiranya pakar memilih skala mata 3 dan 4 maka nilai mata adalah 1. Pengkaji menggunakan formula berikut untuk mencari indeks kesahan kandungan soal selidik:

$$\text{Purata indeks kesahan kandungan (CVI)} = \frac{\text{Jumlah CVI}}{\text{Bilangan Pakar}}$$

$$\text{Nilai purata indeks kesahan kandungan (CVI) bagi satu pakar} = \frac{\text{Jumlah persetujuan pakar}}{\text{Total item}}$$

Pengkaji mendapati *Item Content Validity Index* (I-CVI) bagi instrumen MCI ialah 39.84 manakala nilai S-CVI ialah 0.86. Oleh itu nilai ini menunjukkan terdapat persetujuan kehdahan kandungan yang sangat baik dan diterima. Nilai I-CVI dan S-CVI telah memenuhi kriteria yang ditetapkan oleh Lynn (1988) iaitu nilai CVI berada di atas 0.78 menunjukkan terdapat persetujuan terhadap kesahan

kandungan untuk diterima. Item yang tidak mencapai persetujuan minimum perlu disemak semula dan dinilai semula (Sousa & Rojjanasrirat, 2011).

Oleh itu, item nombor 2, 4, 5, 9, 13, 20, 21, 25, 27, 28, 29, 31, 33, 34, 36, 38, 41 dan 45 perlu disemak dan dinilai semula kerana nilai CVI yang diperolehi adalah kurang daripada 0.94. Keseluruhannya soal selidik MCI menepati dan bersesuaian untuk diedarkan kepada responden kajian yang terdiri daripada individu berkahwin yang mempunyai masalah komunikasi dalam hubungan perkahwinan.

Kebolehpercayaan Soal Selidik *Marital Communication Inventory* (MCI)

Dalam konteks kajian ini, pengkaji telah menjalankan kebolehpercayaan soal selidik MCI. Bagi memastikan soal selidik boleh diutiliti dan mempunyai ketekalan yang baik maka ujian kebolehpercayaan dijalankan. Asas bagi nilai kebolehpercayaan modul yang baik diambil daripada Kerlinger (1979) bahawa sesuatu soal selidik yang mempunyai nilai α (alpha) melebihi 0.6 pada aras signifikan .05 adalah penilaian yang baik.

Kajian rintis soal selidik ini telah dijalankan kepada 33 orang individu berkahwin yang dipilih secara tidak rawak di Pejabat Kaunseling, Majlis Agama Islam Negeri Sembilan Daerah Port Dickson. Responden yang dipilih merupakan individu yang mempunyai konflik perkahwinan dan ingin mendapatkan perkhidmatan sesi kaunseling perkahwinan.

Kebolehpercayaan *Marital Communication Inventory* (MCI) mendapati hasil analisis kebolehpercayaan yang dijalankan adalah .80 berbanding Rosliza Ahmad (2015) yang memperolehi 0.79. Dapatan ini menunjukkan bahawa soal selidik MCI adalah boleh diterima dan dipercayai untuk digunakan dalam mengenalpasti tahap komunikasi individu yang berkahwin atau individu yang mempunyai pasangan hidup. Secara keseluruhannya, dapatan kesahan dan kebolehpercayaan yang diperolehi adalah tinggi dan berjaya membuktikan bahawa *back translation* boleh diguna pakai dalam menterjemah soal selidik ini. Soal selidik ini adalah suatu inventori baru di Malaysia dan boleh digunakan sebagai sumber atau inventori untuk pengkaji-pengkaji akan datang dalam setting yang lebih mendalam dan lebih luas.

Menurut jadual 3 terdapat 6 daripada 46 item nilai alpha (*alpha if item deleted*) lebih daripada *standardized item alpha* (.80). Menurut Jadual 3 juga, terdapat 12 item yang mempunyai nilai *alpha if item deleted* yang lebih daripada nilai alpha keseluruhan iaitu item 5, 6, 13, 16, 17, 19, 20, 21, 28, 30, 31 dan 34. Ini menunjukkan item-item tersebut tidak signifikan dan kurang bermutu.

Jadual 3: Soal Selidik bagi 46 item nilai alpha

Bil.	Item	Cronbach's Alpha based on standardized items	Cronbach's Alpha if Item Deleted	Tahap item	Nilai pekali kebolehpercayaan
1.	Adakah anda dan pasangan berbincang tentang bagaimana pendapatan keluarga itu dibelanjakan?	.803	.795	Signifikan	Tinggi
2.	Adakah pasangan anda berbincang tentang perihal kerja atau hobi dengan anda?	.803	.794	Signifikan	Tinggi
3.	Adakah anda mempunyai kecenderungan untuk memendam perasaan kepada diri sendiri?	.803	.800	Signifikan	Tinggi
4.	Adakah pasangan anda mempunyai suara yang menjengkelkan?	.803	.799	Signifikan	Tinggi
5.	Adakah pasangan anda mempunyai kecenderungan untuk bercakap perkara yang sepatutnya tidak diungkap?	.803	.850	Tidak Signifikan	Tinggi
6.	Adakah perbualan ketika makan itu menyenangkan dan menyeronokkan?	.803	.806	Tidak Signifikan	Tinggi
7.	Adakah anda merasakan anda mempertahankan kesalahan pasangan anda?	.803	.802	Signifikan	Tinggi
8.	Adakah pasangan anda memahami perasaan anda?	.803	.798	Signifikan	Tinggi
9.	Adakah pasangan anda membebel pada anda?	.803	.800	Signifikan	Tinggi
10.	Adakah pasangan anda mendengar luahan anda?	.803	.796	Signifikan	Tinggi
11.	Adakah anda merasa sangat kecewa apabila pasangan anda meluahkan kemarahan kepada anda?	.803	.800	Signifikan	Tinggi
12.	Adakah pasangan anda meluahkan kata-kata pujian dan baik kepada anda?	.803	.795	Signifikan	Tinggi

13.	Adakah sukar untuk anda memahami tingkah laku dan perasaan pasangan anda?	.803	.810	Tidak Signifikan	Tinggi
14.	Adakah pasangan anda menunjuk sifat penyayang kepada anda?	.803	.796	Signifikan	Tinggi
15.	Adakah pasangan anda membiarkan anda habis berbicara sebelum memberi sebarang respon?	.803	.797	Signifikan	Tinggi
16.	Adakah anda dan pasangan berdiam diri dari satu sama lain apabila kedua-dua marah pada satu sama lain?	.803	.805	Tidak Signifikan	Tinggi
17.	Adakah pasangan anda memberi keizinan kepada anda untuk meneruskan hobi atau aktiviti yang berbeza dengan minatnya?	.803	.808	Tidak Signifikan	Tinggi
18.	Adakah pasangan anda cuba meningkatkan semangat anda apabila anda berasa murung atau tidak bersemangat?	.803	.797	Signifikan	Tinggi
19.	Adakah anda mengelak untuk meluahkan percanggahan pendapat dengan pasangan kerana takut akan dimarahi?	.803	.803	Tidak Signifikan	Tinggi
20.	Adakah pasangan anda mengadu yang anda tidak memahami perasaannya?	.803	.793	Tidak Signifikan	Tinggi
21.	Adakah anda akan membiarkan pasangan anda tahu yang anda terasa hati dengan dirinya?	.803	.801	Tidak Signifikan	Tinggi
22.	Adakah anda merasakan pasangan anda bercakap tentang satu perkara tapi maksudkan tentang perkara yang lain?	.803	.800	Signifikan	Tinggi
23.	Adakah anda bantu pasangan anda untuk memahami tentang cara anda berfikir, perasaan dan kepercayaan anda?	.803	.800	Signifikan	Tinggi

24. Adakah anda dan pasangan mampu untuk mempunyai perbezaan pendapat tanpa berlaku sebarang pertelingkahan?	.803	.797	Signifikan	Tinggi
25. Adakah anda dan pasangan sering bertelingkah tentang duit?	.803	.789	Signifikan	Tinggi
26. Apabila berlaku masalah antara anda dan pasangan, adakah anda mampu berbincang tanpa hilang kawalan terhadap emosi masing-masing?	.803	.795	Signifikan	Tinggi
27. Adakah anda merasakan sukar untuk meluahkan perasan sebenar anda kepada pasangan anda?	.803	.799	Signifikan	Tinggi
28. Adakah pasangan anda menawarkan kerjasama, semangat dan sokongan emosi dalam kewajiban anda sebagai suami/isteri?	.803	.793	Tidak Signifikan	Tinggi
29. Adakah pasangan anda menghina ketika marah dengan anda?	.803	.800	Signifikan	Tinggi
30. Adakah anda dan pasangan menyertai satu aktiviti di luar minat anda dan pasangan?	.803	.796	Tidak Signifikan	Tinggi
31. Adakah pasangan anda menuduh anda tidak mendengar tentang apa yang diperkatakan?	.803	.803	Tidak Signifikan	Tinggi
32. Adakah pasangan anda meluahkan yang anda penting di dalam hidup mereka?	.803	.796	Signifikan	Tinggi
33. Adakah senang untuk anda mempercayai orang luar dari pasangan anda?	.803	.803	Signifikan	Tinggi
34. Adakah pasangan anda mempercayai orang luar lebih dari diri anda sendiri?	.803	.798	Tidak Signifikan	Tinggi

35. Adakah anda merasakan pasangan anda tahu tentang apa yang anda hendak mengatakan dalam kebanyakan perkara?	.803	.795	Signifikan	Tinggi
36. Adakah pasangan anda sangat memonopoli perbualan yang berlaku antara anda dan dia?	.803	.797	Signifikan	Tinggi
37. Adakah anda dan pasangan bercakap tentang perkara yang menarik perhatian dan minat anda berdua?	.803	.794	Signifikan	Tinggi
38. Adakah pasangan anda kuat dan selalu merajuk?	.803	.801	Signifikan	Tinggi
39. Adakah anda bercakap tentang perkara seksual dengan pasangan anda?	.803	.794	Signifikan	Tinggi
40. Adakah anda dan pasangan bercakap tentang masalah peribadi masing-masing?	.803	.797	Signifikan	Tinggi
41. Bolehkah pasangan anda mengetahui hari yang anda lalui tanpa bertanya?	.803	.800	Signifikan	Tinggi
42. Adakah anda akan mengaku tentang kesalahan yang anda telah lakukan?	.803	.801	Signifikan	Tinggi
43. Adakah anda dan pasangan bercakap tentang perkara yang menyeronokkan berlaku pada hari anda berdua?	.803	.791	Signifikan	Tinggi
44. Adakah anda teragak-agak untuk berbincang tentang sesetengah perkara kerana bimbang akan menyakitkan hati dan perasaan mereka?	.803	.795	Signifikan	Tinggi
45. Adakah anda berpura-pura mendengar apa yang pasangan anda perkatakan walaupun anda tidak mendengar?	.803	.800	Signifikan	Tinggi
46. Adakah anda dan pasangan duduk dan berbincang untuk menyelesaikan masalah?	.803	.795	Signifikan	Tinggi

---

PERBINCANGAN KAJIAN

Berdasarkan analisis yang dijalankan daripada penilai pakar menunjukkan bahawa Soal Selidik MCI yang telah diadaptasi daripada Bienvenu (1970) ini secara keseluruhannya memperolehi tahap kesahan yang tinggi iaitu sebanyak 90% atau pekali indeks kesahan iaitu .90 dan diterima oleh pakar. Ini bertepatan dengan apa yang disarankan oleh beberapa pengkaji terdahulu seperti Sidek (2005), Jamaludin (2002) dan Mohd. Majid (1998), instrumen yang mencapai tahap kesahan yang tinggi, sesuai digunakan dan dilaksanakan. Kesahan kandungan sesuatu alat ukuran bergantung kepada skop dan objektif bidang yang dikaji. Kesahan alat ukuran dikatakan sesuai sekiranya data dan maklumat yang diperolehi menunjukkan liputan menyeluruh sesuatu pencapaian terhadap sesuatu bidang. Terdapat lima syarat yang mesti dimiliki oleh alat ukuran atau sesuatu ujian. Syarat-syarat tersebut adalah item-item kandungan soalan mestilah menggambarkan tingkahlaku yang hendak dilihat dengan menyesuaikan makna tingkah laku tersebut, item-item dibentangkan dengan jelas, item-item soalan berhubungan dengan objektif alat ukuran, sampel-sampel telah mencukupi untuk mengukur kesahan alat ukuran dan maklumbalas terhadap item-item soalan dinilai secara konsisten (Brown 1983, dalam Sidek 2005).

Berdasarkan Soal Selidik MCI, kelima-lima syarat tersebut memenuhi kriteria yang diinginkan. Soalan-soalan yang dibina adalah jelas dan menggambarkan komunikasi sebagai semula jadi dalam perhubungan, memberikan contoh konflik daripada pertikaian kecil kepada perselisihan faham yang besar, pertukaran kemarahan atau pergaduhan fizikal. Selain daripada itu item-item yang dibina bagi mencapai objektif alat ukuran dan sampel yang terlibat mencukupi untuk mengukur kesahannya. Maklumbalas terhadap item-item tersebut juga dinilai secara konsisten oleh pakar yang terlibat.

Dapatan menunjukkan bahawa soal selidik ini mempunyai kebolehpercayaan yang tinggi iaitu dengan nilai .80. Berdasarkan pekali kebolehpercayaan ini, soal selidik ini didapati konsisten dan boleh dijadikan panduan untuk digunakan dalam konteks populasi pasangan suami isteri. Justeru itu ia menepati syor yang dikemukakan Mohd. Majid (1998), nilai pekali kebolehpercayaan .60 atau lebih boleh diterima. Manakala menurut Valette (1977, dalam Jamaluddin, 2002), menyatakan bahawa nilai pekali kebolehpercayaan .50 atau lebih juga boleh diterima pakai. Menurut jadual 3.6 terdapat 12 daripada 46 item nilai alpha (alpha if item deleted) lebih daripada standardized item alpha (.80). Ini menunjukkan item-item tersebut tidak signifikan dan kurang bermutu. Walau bagaimanapun, secara keseluruhannya, dapatan nilai pekali kebolehpercayaan Soal Selidik RPCS berada di tahap yang baik iaitu .78. Memang menjadi kesukaran dalam menentukan standard piawai yang paling tepat untuk kegunaan pengkaji. Walau bagaimanapun, Sidek (2005) menyatakan berdasarkan pandangan pakar pengujian dan pengukuran dari dalam dan luar negara menunjukkan bahawa nilai pekali kebolehpercayaan yang paling minima dan diterima ialah .50 sehingga .90.

Rozman Salleh (2015) memandangkan kebanyakan ujian yang dicipta oleh pengkaji barat mempunyai norma budaya yang berbeza, aspek kesesuaian

dengan budaya tempatan diutamakan. Bagi menilai kesesuaian ujian yang digunakan, pengetahuan tentang metod-metod pengukuran soal selidik ini adalah perlu. Ini termasuklah analisis item, kebolehpercayaan dan kesahan alat ujian tersebut. Berdasarkan perincian secara ilmiah alat ujian yang bersifat psikologikal ini telah dihasilkan yang mampu mengukur tret manusia termasuk gaya komunikasi

IMPLIKASI KAJIAN

Hasil dapatan kajian ini telah memberi kesan kepada beberapa implikasi teoritikal. Secara umumnya dapatan ini menyumbang kepada perkembangan ilmu terutama dari segi pembangunan dan penilaian sesuatu pembinaan soal selidik yang berkaitan dengan kualiti psikometriknnya. Melalui soal selidik ini komunikasi pasangan suami isteri atau individu berpasangan dapat difahami. Ini kerana soal selidik ini mempunyai sistem yang lengkap untuk memahami dinamik yang terdapat dalam komunikasi dan perhubungan manusia. Jourard (1971) menerangkan kesan komunikasi yang kuat terhadap pelbagai aspek hubungan pasangan. Tahap pendedahan diri yang rendah boleh memberi kesan negatif terhadap perhubungan. Sebagai contoh, Jourard menjelaskan bahawa kegagalan untuk mendedahkan maklumat boleh menjejaskan individu secara serius dari segi emosi dan fizikal. Khususnya, jika rakan kongsi tidak mendedahkan maklumat, ketidakpuasan hati dan kemungkinan penamatan hubungan boleh berlaku. Walau bagaimanapun, apabila individu mendedahkan, mereka lebih berpuas hati, lebih komited, dan mengalami cinta yang lebih besar untuk pasangan (Sprecher & Hendrick, 2004).

Kajian ini telah membuktikan Soal Selidik MCI mempunyai tahap kesahan dan kebolehpercayaan yang baik berdasarkan item yang telah diubahsuai daripada Bienvenu (1970). Berdasarkan aspek praktikal, Soal Selidik MCI ini dapat mengatasi kekurangan alat ukuran untuk mengukur komunikasi pasangan suami isteri. Kajian ini juga telah membuktikan bahawa pendekatan yang digunakan oleh pengkaji dalam menentukan tahap kesahan dan kebolehpercayaan alat ukur ini adalah sesuai. Jadi ini akan membantu mana-mana pengkaji yang membina soal selidik yang baru dalam aspek menentukan kesahan dan kebolehpercayaan soal selidik yang dibina. Alat ukuran ini juga boleh digunakan oleh pengkaji-pengkaji lain dalam menjalankan penyelidikan mereka pada masa akan datang.

CADANGAN KAJIAN

Berdasarkan dapatan kajian, perbincangan dan implikasi kajian, maka beberapa cadangan dikemukakan. Pengkaji mencadangkan item-item bagi mengukur tahap kejujuran responden perlu dibina agar jawapan yang diberikan oleh responden adalah konsisten dan kongruen dengan diri responden. Seterusnya, soal selidik ini sewajarnya boleh digunakan sebelum sesi kaunseling pasangan perkahwinan dijalankan bagi mengetahui tahap konflik komunikasi yang dialami oleh klien dalam perkhidmatan bimbingan dan kaunseling.

KESIMPULAN

Rumusannya, Soal Selidik MCI mempunyai kesahan kandungan yang baik. Selain daripada itu secara keseluruhannya aspek kebolehpercayaan item-item dalam soal selidik ini juga adalah tinggi.

RUJUKAN

- Afu, M. & Nteh K. 2020. Consequences of Marital Conflicts among Spouses in Benue State, Nigeria: Implications for Counselling. *International Journal of Creative Research Thoughts (IJCRT)* Volume 8, Issue 4 April 2020 ISSN: 2320-2882
- Ahmad Harari dan Raihanah Azahari. 2014. Pengukuhan Institusi Keluarga Melalui Kawalan Terhadap Perceraian: Analisis Literatur. [Strengthening Family Institutions Through Control Over Divorce: A Literature Analysis]. *Jurnal Fiqh*. No. 14. 175-194.
- Brislin, R.W. 1976. Comparative reserach methodology: Cross cultural studies. *International Journal of Psychology* 11(3): 215-229
- Christensen,A., & Walczynski, P.T. 1997. Conflict and satisfaction in couples. In R. J. Sternberg, & M. Hojjat (Eds.), *Satisfaction in close relationships* (pp. 249–274). New York: Guilford.
- Christensen, A., & Shenk, J. L. 1991. Communication, conflict, and psychological distance in non-distressed, clinic, and divorcing couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 59, 458–463.
- Cramer, D. (2004). Emotional support, conflict, depression, and relationship satisfaction in a romantic partner. *The Journal of Psychology*, 138, 532–542.
- Falcke, D., Wagner, A. & Mosmann, C. 2013. Estratégias de resolução de conflito e violência conjugal. In: T. Féres-Carneiro (Ed). *Casal e família: Transmissão, conflito e violência* (pp. 159-174). São Paulo: Casa do Psicólogo
- Fincham, F. D. 2009. *Marital conflict*. *Encyclopedia of human relationships*, 1 (pp. 298-303). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Haddad L, Phillips KD, Bone MJ. 2016. High-conflict divorce: a review of the literature. *Am J Fam Law* 29(4):243–258
- Hadigunawan, N., & Azahari, R. 2016. Penghayatan Islam dan hubungannya dengan konflik rumahtangga : kajian di unit runding cara, Bahagian Undang-Undang Keluarga, Jabatan Agama Islam Selangor 24(3), 393–422. [The appreciation of Islam and its relationship with marital conflict: a study in the consultation unit, Family Law Division, Selangor Islamic Religious Department].
- Haliza A. Shukor et al. 2012. Krisis Rumah Tangga: Punca-punca Dan Cara Untuk Mengatasinya Menurut Perspektif Syariah Dan Akta Undang-

- undang Keluarga Islam (Wilayah Persekutuan) 1984. [The Domestic Crisis: Causes And Ways To Overcome It According To The Perspective Of Shariah And The Islamic Family Law Act (Federal Territories) 1984]. *Kajian Syariah dan Undang-undang Siri 4. Vol. 4. 68-85*
Harian Metro, 30 November 2020
- Holmes, J. G., & Murray, S. L. 1996. Conflict in close relationships. In E. T. Higgins & A. W. Kruglanski (Eds.), *Social psychology: Handbook of basic principles* (pp. 622–654). New York: Guilford.
- Horney, K. 1945. *Our inner conflicts: A constructive theory of neurosis*. New York: Norton
- Huang, W. J. 2005. An Asian perspective on relationship and marriage education. *Family Process*, 44 (2): 161.
- Jamaluddin Ahmad. 2002. Kesahan, Kebolehpercayaan dan Keberkesanan Modul Program Maju Diri ke Atas Motivasi Pencapaian di Kalangan Pelajar Sekolah Menengah Negeri Selangor. Tesis Doktor Falsafah yang tidak diterbitkan.[Validity, Reliability and Effectiveness of the Self -Improvement Program Module on Achievement Motivation Among Selangor State Secondary School Students. Unpublished Doctor of Philosophy thesis.] Serdang: Universiti Putra Malaysia.
- Jourard, S. M. 1971. *The transparent self*. Revise edition. New York: Van Nostrand.
- Kelley, H. H., & Thibaut, J. W. 1978. *Interpersonal relations: A theory of interdependence*. New York: Wiley.
- Kerlinger, F.N. 1979. *Foundation of behavioural research*. 2nd edition. New York: Holt Rinehart & Winston.
- Linda Jamaludin, Ku Suhaila Ku Johari, & Salleh Amat. 2018. Kesan modul intervensi kaunseling berasaskan terapi bermain Adlerian terhadap kesejahteraan kanak-kanak mangsa pengabaian. [The effect of Adlerian play therapy-based counseling intervention modules on the well-being of children of victims of neglect]. *Jurnal Pendidikan Malaysia*, 43 (1(SI)). pp. 31-38. ISSN 0126-6020 / 2180-0782
- Lulofs, R. S., & Cahn, D. D. 2000. *Conflict: From theory to action*. 2nd edition. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Lynn, M. 1985. Determination and quantification of content validity. *Nursing Research*. 35(6), 382-386.
- Matthews, Lisa S., Conger, Rand D., Wickrama, K. A. S. 1996. Work-Family Conflict and Marital Quality: Mediating Processes. *Social Psychology Quarterly*, 59: 62–79.
- Mirowsky, J., & Ross, C. E. 2003. *Social Causes of Psychological Distress*. USA: Walter de Gruyter.

- Mohd. Majid Konting. 1998. Kaedah Penyelidikan Pendidikan. Edisi ke Empat. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mosmann, C., & Falcke, D. 2011. Conflitos conjugais: Motivos e frequência. *Revista da SPAGESP*, 12(2), 5-16. Retrieved from <http://pepsic.bvsalud.org/pdf/rspagesp/v12n2/v12n2a02.pdf>
- Peterson, D. R. 1983. Conflict. In H. H. Kelley, E. Berscheid, A. Christensen, J. H. Harvey,
- Polit, D. F., Beck, C.T. & Owen, S. V. 2006. Is the CVI an acceptable indicator of content validity? Appraisal and recommendations. *Research in Nursing and Health* 30: 459-467.
- Rozman Salleh. 2015. Kesahan Dan Kebolehpercayaan Soal Selidik Egogram Analisis Transaksional Dalam Kalangan Pelajar Sekolah Menengah. [Validity And Reliability Of Transactional Analysis Egogram Questionnaire Among Secondary School Students]. *Jurnal PERKAMA* 19.
- Ruben, B. 1978. Communication and conflict: A systems perspective. *Quarterly Journal of Speech*, 64, 202–210.
- Sarah Waheeda Muhammad Hafidz. 2017. Pengadaptasian dan penterjemahan alat ujian. Dalam. Muhammad Rahim Muna & Wan Shahrazad Wan Sulaiman (pnyt). Teknik kesahan dan kebolehpercayaan alat ujian psikologi. Edisi 1. Halaman 26-38. [Adaptation and translation of test tools. In. Muhammad Rahim Muna and Wan Shahrazad Wan Sulaiman (pnyt). Validity and reliability techniques of psychological assessment instruments. Edition 1. Pages 26-38]. Bangi. Selangor: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Sidek Mohd. Noah. 2005. Pengujian dan Penilaian Kaunseling : Teori dan Aplikasi. Serdang. Universiti Putra Malaysia.
- Sidek Mohd Noah dan Jamaludin Ahmad. 2005. Pembinaan modul. Bagaimana membina modul latihan dan modul akademik. Serdang: Penerbit UPM.
- Sidek Mohd. Noah dan Wan Marzuki Wan Jaafar. 2007. Analisis Kesahan dan Kebolehpercayaan Soal selidik Penilaian Kaunselor terhadap Penyelia (IPKtP). *Jurnal PERKAMA*, 13:1-13.
- Sin-Sung Kang & Wang-Kyu Lim. 2013. Effects of the Marital Conflict in Old Age on Elderly Divorce and Impulse to Commit a Crime. *The Journal of the Korea Contents Association* 13(9)
- Siti Nubailah Mohd Yusof, Zuria Mahmud & Salleh Amat Kefahaman dan Keperluan Pendidikan Perkahwinan di Malaysia. 2014. *'Ulum Islamiyyah Journal* vol.12 (June) 2014: pp 73-86
- Sillars, A. L. 1980a. Attributions and communication in roommate conflicts. *Communication Monographs*, 47, 180–200.
- Sillars, A. L. (1980b). The sequential and distributional structure of conflict interactions as a function of attributions concerning the locus of responsibility and stability of conflicts. *Communication Yearbook*, 4, 217–235.

- Sousa, V.D & Rojjanasrirat, W. 2011. Translation, adaptation and validation of instruments or scale for use in cross-cultural health care research: A clear and user-friendly guideline. *Journal of evaluation in Clinical Practice* 17(2):268-274
- Sprecher, S., & Hendrick, S. S. 2004. Self-disclosure in intimate relationships: Associations with individual and relationship characteristics over time. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23, 857-877.
- Suzana Mohd Hoesni, Jamiah Manap & Siti Marziah Zakaria. 2020. Kebimbangan berkomunikasi dengan pasangan dan kepuasan perkahwinan dalam kalangan individu Melayu yang berkahwin di Lembah Klang, Malaysia. *Jurnal Psikologi Malaysia*, 34 (2). pp. 217-226.
- T. L. Huston, G. Levinger, E. McClintock, L. A. Peplau, & D. R. Peterson (Eds.), *Close relationships* (pp. 360–396). New York: Freeman.
- Tuckman, B.W. dan Waheed, M.A. 1981. Evaluating an individualized science programme for community college student. *Journal of Research in Science Teaching* 18(18): 489-195
- Undiyandeye, F.& Reaman, D.D. 2002. Conflict in Interpersonal Relationship: The Care Separated Spouses. A paper Presented at 25th Annual Conference of the Counselling Association of Nigeria (CASSON), Makurdi.
- Vallette, R.M. 1997. *Modern Language Testing: A Hand Book*. 2nd Edition. New York: Harcourt Brace Javanovich.
- Zacchilli, T.L., Hendrick, C., & Hendrick, S.S. 2009. The romantic partner conflict scale: A new scale to measure relationship conflict. *Journal Of Social And Personal Relationships*, 26, 1073–1096.
- Zainab Ismail, Wan Ibrahim Wan Ahmad, Salasiah Hanin Hamjah, Norazman Amat, Fadilah Mohamed, Che Rozita Che Abd Rahman, Rosmawati Mohamad Rasit, Muhamad Faisal Ashaari, Zulkifli Aini, Che Maryam Ahmad, Mahnessa A. Kadir & Hieda Noviyanti. 2020. Fungsi Intervensi Kaunseling Syarie Terhadap Pasangan Bermasalah Dalam Perkahwinan. *Journal of Syarie Counseling* 2(1)2020, 1-13 e-ISSN 2710-7272.